«فرهیختگان» از نشست «واکاوی ابعاد اجتماعی لایحه پیشگیری از آسیب‌دیدگی زنان و ارتقای امنیت آنها دربرابر سوءرفتار» گزارش می‌دهد

حمایت از زنان آسیب‌دیده به آموزش نیاز دارد

مطهره سادات‌قاسمی
خبرنگار

موضوع حمایت قانونی از قشرهای مختلف زنان در برهه‌های مختلف سوژه‌ای برای محافل علمی و پژوهش‌های دانشگاهی بوده است. یکی از جدیدترین اقدامات صورت گرفته در این مسیر لایحه «واکاوی ابعاد اجتماعی لایحه پیشگیری از آسیب‌دیدگی زنان و ارتقای امنیت آنها دربرابر سوءرفتار» است که اواخر سال گذشته در دستور کار مجلس قرار گرفت و کلیات آن اواخر فروردین امسال به تصویب رسید. در همین راستا دفتر امور زنان و خانواده واحد علوم‌وتحقیقات چندی پیش نشستی با محوریت واکاوی ابعاد اجتماعی این لایحه با حضور پوران ولویون قاضی دیوان عالی کشور، سمیه‌سادات حسنی‌حلم مشاور حقوقی دادگاه‌های خانواده و عاصمه قاسمی مشاور ریاست دانشگاه آزاد در امور زنان برگزار کرد. پروین سوادیان، مسئول امور زنان و خانواده واحد علوم‌وتحقیقات دبیری این نشست را برعهده داشت.

به کارگیری کلمات در تصویب قانون باید به تسهیل فعالیت قضات منجر شود

پوران ولویون، قاضی دیوان عالی کشور من قاضی دیوان عالی کشور هستم و از شروع انقلاب، اولین حکم قاضی تعقیب را با مجوز امام دریافت کردم و در حال حاضر دوهزار قاضی زن در دستگاه قضایی مشغول به کار هستند. در حوزه زنان و خانواده با توجه به شغلم در دستگاه قضایی، باید بگویم که اقدامات زیادی انجام شده و ازجمله آن باید به قوانینی که با عنوان حمایت از خانواده مطرح است یا لزوم تشکیل دادسراهای اطفال و نوجوانان و مجتمع‌های قضایی خانواده اشاره کرد. البته مستحضرید که قوانین و آیین‌نامه‌هایی که موضوع زنان و خانواده‌اند چالش‌برانگیزند و در معرض نقد و اعتراض قرار می‌گیرد.

حدود ۱۰ سال پیش مقام‌معظم‌رهبری جلساتی را با نخبگان حوزه زنان داشتند و مطالباتی را در این جلسات بیان کردند که بخشی از این مطالبات در رابطه با حوزه قانون بود که قضات دادگاه‌های خانواده و کسانی که دغدغه داشتند که مشکلات زنان در دادگاه‌ها را رفع کنند، پیگیر این موضوع شدند. مقام‌معظم‌رهبری در نشستی با زنان فرمودند که جلوی ستم به زنان را بگیرید و امنیت زنان را در خانه و خانواده تامین کنید که تحقق آن نیاز به وضع قانونی بود که ضمانت اجرا داشته باشد. در همین راستا و در طول ۱۲ سال اخیر این موضوع مطرح شد که در دولت فعلی با تحلیل و برگزاری جلساتی که وکلا و قضات با نمایندگان مجلس داشتند، در کمیسیون اجتماعی مجلس لایحه «پیشگیری از آسیب‌دیدگی زنان و ارتقای امنیت آنها دربرابر سوءرفتار» با رای مثبت ۱۹۰ نماینده به کلیات تصویب شد. این لایحه را در ابتدا با محور تامین امنیت زنان تنظیم کردیم که مبنای آن اسلامی بود که خشونت علیه زنان را به‌طور کامل رد کرده است. قبل از پرداختن به لایحه نیاز است نگاهی داشته باشیم به منشور حقوق زنان که در سال ۱۳۸۳ در قالب پیشنهادی از سمت شورای اجتماعی و فرهنگی زنان به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه و همان سال با عنوان منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان تصویب شد. پس از آن در سال ۱۳۸۵ به‌صورت قانون درآمد که ضمانت اجرا داشته باشد. در حال حاضر این قانون سند مرجعی برای سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و قانونگذاری است و در نتیجه لایحه‌ای که تنظیم‌شده به‌نحوی ضمانت اجرای همان قانون حقوق و مسئولیت‌های زنان است. این لایحه ۱۰ سال پیش دارای ۱۲۰ ماده بوده اما هنگامی که قانون مجازات اسلامی و آیین دادرسی مدنی در سال ۱۳۹۲ تصویب شد، بخشی از مواد قضایی و مجازات از لایحه حذف شد؛ با این حال کمیسیون اجتماعی مجلس ۵۰ ماده را برای آن تصویب کرده است. باتوجه به اینکه زن محور اصلی خانواده به‌شمار می‌رود و تامین امنیت زنان منجر به استحکام بنیان خانواده خواهد شد، باید قانونگذاری بسیار حساس و به کار بردن واژه‌ها به گونه‌ای باشد که اجرای آن برای مجری سهل باشد. طبیعتا وقتی نسبت به زنان ظلم می‌شود حاکمیت باید حساسیت داشته باشد و در این لایحه تدابیر پیشگیرانه ذکر شده که از تعرض به حقوق زنان جلوگیری می‌شود. هدف از مجازات، بازدارندگی افراد و از همه مهم‌تر دادرسی عادلانه است. در جریان رسیدگی به پرونده اگر قانون واحد باشد قضاوت برای مجری راحت‌تر صورت می‌گیرد و با این لایحه جامع و واحد ما شاهد آرای وحدت رویه در کشور خواهیم بود. این لایحه ابعاد فرهنگی نیز دارد؛ چراکه ما تفاوت‌های زمانی، مکانی، جغرافیا و... در کشور داریم و به همین دلیل آسیب‌ها در مناطق مختلف کشور با هم متفاوت است. البته وقتی می‌گوییم حاکمیت امکان دخالت دارد، به این معنی نیست که می‌تواند در امور شخصی خانواده دخالت داشته باشد اما در این لایحه ابعاد اجتماعی مشکلات زن در خانواده و جامعه مورد توجه قرار گرفته است. امکان دارد یک زن در حالی که تحصیل کرده در موقعیتی در جامعه و خانواده قرار بگیرد که نتواند از خودش دفاع کند. در اینجا این سوال پیش می‌آید که حاکمیت چه اقدامی می‌کند؟ این لایحه می‌تواند واکنش حاکمیت نسبت به جرائم و مسائل این حوزه باشد، برای مثال در یکی از مواد این لایحه آورده شده هیچ مردی اجازه ندارد همسر خود را هنگام شب از خانه طرد کند و برای این کار مجازات تعیین شده است، برخی آقایان به این ماده نقد داشته‌اند اما واقعا منطقی است که این اتفاق برای یک زن رخ دهد؟ کاملا واضح است که خانم در این موقعیت مورد خطر قرار می‌گیرد.

انتظار می‌رفت که در کشور دفاتر رسیدگی به امور زنان وجود داشت

سمیه‌سادات حسنی‌حلم، مشاور حقوقی دادگاه خانواده ۱۲ سال است که این لایحه معلق است، در حوزه زنان گاهی ما به اجماع نمی‌رسیم، زیرا تفکرات و خواسته‌های افراد در این حوزه متفاوت است، ما با دو طیف از مخاطب روبه‌رو هستیم؛ دسته اول کسانی هستند که حتی نمی‌دانند زنان در جامعه دچار مشکلات و مسائلی هستند و تصویب این لایحه ضرورت دارد و ما متهم می‌شویم به سیاه‌نمایی یعنی بعضی آقایان یا خانم‌ها می‌گویند که چون این مساله در حیطه کاری شماست، گمان می‌کنید شرایط برای زنان نامساعد است و در واقعیت جامعه این گونه نیست.

دسته دوم کسانی هستند که به‌طور بسیار گسترده تمایل به تصویب این لایحه دارند اما ما باید شرایط بومی هر منطقه را لحاظ کنیم و شاید برخی خواسته‌های آنها منطقی و درست نباشد. در این میان افرادی هستند که هرچند این لایحه را فصل‌الختام مشکلات زنان نمی‌دانند، ولی حداقل آن را یک گام روبه‌جلو تلقی می‌کنند، با این حال درباره مسائل گوناگون حتی مسائل خارج از حوزه زنان نمی‌توان گفت تصویب قانون مربوطه به‌طور قطع بدون نقص و ایراد است، به همین دلیل ما از نمایندگان مجلس خواستار شدیم که دوره سه‌ساله برای اجرای آن پیش‌بینی کنند که اگر ایراد یا اشکالی به این لایحه وارد بود برطرف شود.

موضوع دیگر اینکه برخی دوستانی که این لایحه را نقد می‌کنند حتی یک‌بار هم متن آن را نخوانده‌اند یا اگر هم خوانده‌اند نسخه آخر نبوده. درحال‌حاضر سوالم، این است که آیا شما تابه‌حال با خشونت مواجه نشده‌اید؟ اگر پاسخ شما نه باشد که خدارا شکر می‌کنیم اما بنده به‌عنوان وکیلی که هر روزه مراجعه‌کننده خانم دارم و درمعرض خشونت‌هایی قرار گرفته‌اند که بسیاری از آنها در دادگاه‌ها قابل‌اثبات نیست؛ از این رو امتیازی که این لایحه دارد، این است که به‌دلیل جامع‌بودن کار را برای قاضی رسیدگی‌کننده، وکیل یا حتی خانمی که خودش می‌خواهد پیگیر شکایت باشد بسیار راحت‌تر می‌کند.

برخی مواد در این لایحه به‌جهت تاکید مجدد آورده شده و برخی مواد که خلاقیت این لایحه است جرم‌انگاری شده، درحالی که پیش‌تر ما به‌عنوان یک وکیل هم در مباحث کیفری و هم در عسر و حرج نمی‌توانستیم برخی مسائل را ثابت کنیم. برای مثال خانمی به دفتر من مراجعه کرده و برای یک شب تقاضای اسکان داشته است و ما بارها از مسئولان خواسته‌ایم که در هر محل حداقل در یک مسجد باز باشد که این خانم عفیفه‌ای که دچار مشکل می‌شود مکانی برای مراجعه داشته باشد و ما در جمهوری اسلامی وظیفه حاکمیت می‌دانیم که به حق مظلوم توجه شود. سوال این است که در این زمینه چه چیزی ما را قاطع‌تر می‌کند؟ اگر توجه کرده باشید حداقل ۱۵ بار مقام‌معظم‌رهبری به‌عنوان شخص اول کشور، به ظلم و ستم خانگی اشاره کردند و ۴ ماه پیش (اسفند ۱۴۰۱ در دیدار با نخبگان) هم بار دیگر به این مساله تاکید کردند که برای جلوگیری از ستم باید قانونی محکم باشد که جلوی ظلم را بگیرد. ایشان به‌طور صریح به خشونت خانگی اشاره کرده‌اند و با توجه به اینکه تکلیف خشونت اجتماعی مشخص است، نگرانی بسیاری از افراد در بخش خشونت خانگی است. عده‌ای عنوان می‌کنند مرد را در مقابل زن قرار داده و کیان خانواده را در معرض خطر قرار می‌دهید و نکته مهم اینکه رهبر معظم انقلاب پیگیری این مساله را به زنان محول کرده‌اند. مساله دیگر این است که کاش ما دفاتر رسیدگی به امور زنان داشتیم، یکی از حاشیه‌ها این است که می‌گویند چرا در این لایحه تمام زنان را قید کرده‌اید؟ که باید بگویم اتفاقا امتیاز جامعه‌مان این است که حکومت اسلامی از همه خانم‌ها صرف‌نظر از دین و ظواهر حمایت می‌کند. نکته دیگر اینکه از ماده ۲ تا ماده ۲۰ این لایحه وظایف ارگان‌ها مشخص شده و برای تمام سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها دستورالعمل و جزئیات کاری تعیین می‌کند.

سوال من از وزارت ارشاد این است که در سینماها و محتوای تولیدی خود چه تعریفی از هویت زن ارائه دادید؟ وزارت علوم و آموزش‌وپرورش، شما چه اقدامی در این جهت انجام داده‌اید؟ این مسائل خیلی بدیهی است اما هیچ‌گاه قانونی نداشتیم که بتوانیم نگرش درست را در جامعه بنیان‌گذاری کنیم. یکی از آقایان نمایندگان مجلس این ایراد را وارد کرد که چرا مسئولان تک‌تک وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها مشخص شده، درحالی که ما این را یک امتیاز می‌دانیم، در این لایحه بیشتر به مباحث بازدارندگی، وظایف و فرهنگ‌سازی پرداخته شده است و تقریبا ۲۲ ماده مربوط به وظایف ارگان‌های مختلف است. البته باید این را هم عنوان کرد که در بحث زنان ما سه مشکل اساسی داریم؛ یک، قانون مشخص نداریم یا جرم‌انگاری نشده است. برخی مواقع قانون داریم اما ضمانت اجرا نداریم، علاوه‌بر خلأقوانین و عدم اجرای درست مشکل، مبهم‌بودن برخی از قوانین را داریم که در این لایحه به این مسائل هم پرداخته شده است. مخاطب این لایحه تمام خانواده‌ها نیستند اما نباید فراموش کنیم که هر فردی ممکن است از حقوق خود سوءاستفاده کند و حل این مشکل نیاز به فرهنگ‌سازی دارد. در فضای داخلی ما به‌شدت نیازمند تصویب این لایحه بودیم؛ چراکه بدون درنظر گرفتن مسائل دادگاه، می‌توان با رویکرد امیدوار بودن خانم در جامعه به آن نگاه کرد. در کنار این لایحه نیاز است مسائل زندگی و فردی به خانم آموزش داده شود، اما اگر یک خانم در زندگی متوجه شد درحالی که آموزش دیده است و مهارت‌ها را به کار گرفته اما همچنان دچار مشکل می‌شود، می‌تواند به حمایت حاکمیت امیدوار باشد.

علاوه‌بر آن در فضای خارج نیز ما به‌عنوان کشوری که مدعی بحث زنان هستیم و به قول رهبر معظم انقلاب ما باید خودمان مطالبه‌گر کشورها باشیم، یکی از نیازها بود.

یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های دوستان این است که می‌گویند با این لایحه به خانواده ضربه می‌زنید، در پاسخ باید بگوییم که آیا صرف طلاق نگرفتن و عدم‌ثبت آن نشان‌دهنده حال خوب یک خانواده ایرانی است؟ چقدر شاهد طلاق عاطفی هستیم؟ چقدر شاهد خیانت زوجین در خانواده هستیم؟ حتی خانواده‌های سنتی که برای ما قابل باور نیست. اگر قوانین اینچنینی محکم باشد منجر به حفظ خانواده می‌شود، از جنبه دیگر مرد در ذهن خودش عاقبت کار را می‌بیند و می‌داند که جایی هست که از این خانم حمایت می‌کند. یک مثال بزنم، چند نفر از ما قبل تصویب قانون جریمه برای نبستن کمربند ایمنی، در خودرو کمربند می‌بستیم؟ اما درحال‌حاضر از ترس جریمه این کار را انجام داده‌ایم و ملکه ذهن ما شده است. این مثال در رابطه با مسائل خانم‌ها و لایحه زنان نیز صدق می‌کند.

برخی افراد فکر می‌کنند این لایحه کپی‌برداری غربی شده؛ چراکه بعضی از واژه‌ها با غرب مشترک است. ما هم قبول داریم که این لغات باید بومی‌سازی شود اما مهم محتواست. بسیاری از موارد می‌توانست مانند نشوز آقا در این لایحه کامل‌تر بیان شود، همان‌طور که آقا حق تمتع جنسی دارد، خانم هم از این حق برخوردار است، ولی در این مواد به‌طور کامل نیامده است، اما باید بگوییم که راه باید به آرامی باز شود و لازم است که حساسیت‌های سنتی را هم لحاظ کنیم، و اگر بخواهیم نگاه بازی داشته باشیم حتی شاهد تصویب این لایحه نیز نخواهیم بود.

به‌نظر من این قانون صددرصد کامل و کفایت‌کننده مشکلات خانم‌ها نیست، اما گامی روبه جلو است. نگرانی من نسبت به بسته‌هایی است که در این لایحه قرار داده شده مثل وظایف ارگان‌ها که چگونه این اتفاق شکل بگیرد و پس از آن یکی از امتیازاتی که این لایحه دارد بحث ارجاع مشاره است به‌شرط اینکه این مسیر به‌خوبی طی شود.

دانشگاه آزاد برای تحقق تدابیر پیشگیری‌کننده و حمایتی از زنان بسیار موثر است

عاصمه قاسمی، مشاور ریاست عالی دانشگاه آزاد در امور زنان و خانواده انقلاب اسلامی یک دیدگاه جدیدی در حوزه زن به گفتمان جامعه و دنیا وارد کرده است، گفتمان زن ایرانی و اسلامی نه‌شرقی است نه‌غربی؛ قبل از انقلاب اسلامی در جامعه یک دوگانه داشتیم، برای زن غربی فردیت مهم است و حقوق خود را از خانواده جدا می‌کند. زن غربی درحال‌حاضر دچار آسیب است، از محوری که فمینیسم در غرب پیش گرفت توقع می‌رفت که زنان جوامع غربی اوضاع و شرایط خوبی داشته باشند، اما شاهد جریانات جدید هستیم. یک آسیب دیگر هم در حوزه خانواده است که نه‌تنها حقوق زن را به دست نیاورده‌اند بلکه ساختار خانواده را نیز از دست داده‌اند، درحالی که خانواده یک نهاد مرکزی است و اگر از دست برود، جامعه دچار مشکل می‌شود. به زنانی که با حقوق حداقلی در خانه هستند نیز زن شرقی می‌گویند، جریانات انقلاب اسلامی گفتمان زن ایرانی اسلامی را مطرح کرد و این دو را کنار زد.

در اصل با انقلاب اسلامی یک بازتعریف هویت رخ داد، هویت زن را تغییر داده و به او در خانواده و جامعه نقش دادیم، وقتی می‌گوییم زنان باید در مقدرات کشور شرکت کنند یا اگر زنان نبودند انقلاب اسلامی هم نبود یعنی ما برای زنان ارزش و جایگاه قائلیم. با این حال نیاز داریم که این بازتعریف هویتی زن را در جامعه خودمان و دنیا معرفی و آن را عملی کنیم. یعنی زنان و دختران ما در مدرسه این الگو را ببینند، ما باید احساس نیاز به پذیرش این گفتمان در دختران‌مان ایجاد کنیم. ما باید بتوانیم مسائل و موضوعاتی که زنان با آنها مواجهند را برطرف کنیم.

ورود توسعه جدید به کشور باعث تعارضاتی در حوزه‌های مختلف جامعه می‌شود و این مساله ستم به زن است. باید در این حوزه ورود کنیم و تصویب این لایحه قدمی در همین مسیر است. نمی‌گویم این لایحه تمام کاری است که ما باید برای این گفتمان انجام دهیم اما بخشی از اقداماتی است که می‌تواند کمک‌کننده باشد.

فرابخشی بودن از ویژگی‌های این لایحه است، زیرا این اقدام باید پیش‌تر انجام می‌شد. این لایحه به طور جزئی تمام جهات حوزه زنان را پوشش داده است. البته نقدی هم که به این لایحه وارد می‌کنم این است که وقتی وظایفی را برای سازمان‌های مختلف وضع می‌کنید دانشگاه آزاد ذکر نمی‌شود، درحالی که دانشگاه آزاد یک میلیون و ۶۰۰ هزار دانشجو دارد، ۶۰۰ هزار دانشجوی دختر دارد، بیش ۲۴ هزار استاد در این مجموعه مشغول به کارند که ۸ هزار نفر از آنها اساتید رسمی خانم و ۷ هزار از کارکنان خانم رسمی هستند. همچنین در ۴۰۰ نقطه کشور واحد دانشگاهی فعال دارد و نکته اینجاست که پیوندی که دانشگاه آزاد با محیط فرهنگی و اجتماعی پیرامون خود برقرار کرده، مثال‌زدنی است. دانشگاه آزاد برای تدابیر پیشگیری و حمایتی بسیار می‌تواند مؤثر باشد.

نکته دیگر اینکه مساله جامعه‌پذیری دختران مربوط به وزارت علوم و آموزش‌وپرورش است. باید به دختران آموزش دهیم که چگونه دچار آسیب نشوند؛ همچنین باید روی آموزش پسران کشورمان بسیار تاکید داشته باشیم، باید بدانند که در جامعه با یک خانم به عنوان انسان رفتار درستی داشته باشند و جنسیت در نظر گرفته نشود. درمورد نظرات برخی افراد که می‌گویند این لایحه برداشت از قوانین خارج از کشور است باید بگویم که این لایحه مصداق درستی برای قوانین خارجی نیست، درست است که به زن در جوامع غربی حقوق می‌دهند ولی او را به عنوان یک فرد و خانواده در نظر نمی‌گیرند، اما در ایران به زن در جامعه و نقشی که در خانواده دارد حقوق تعلق می‌گیرد. امیدوارم یک روزی شاهد باشیم که هم الگوی زنان و دختران خودمان هستیم و هم الگوی جوامع اسلامی و دنیایی که متوجه شده است که چه بلایی بر سر زنان آورده است.

پروین سوادیان، دبیر نشست من برای منتقدان این لایحه پاسخی دارم، فکر می‌کنم این افراد اعتقادی به سوژگی زنان در جامعه ندارند یعنی این یک تناقض است، بسیاری از افرادی که منتقد هستند خودشان را انسان‌هایی متدین و پیرو نظام جمهوری اسلامی می‌دانند ولی این انتقادات با صحبت‌های مقام‌معظم‌رهبری در تناقض است. این افراد معتقد بر قیمومیت مرد بر زن هستند و به همین دلیل سوژگی را از زن می‌گیرند، به هرحال ما یک انقلاب را رقم زدیم و زنان در این اتفاق نقش فاعلی داشتند، چطور ۴۰ سال که از انقلاب گذشته ما بخواهیم نقش زنان را انکار کنیم؟

این لایحه با کنوانسیون منع تبعیض علیه زنان و لایحه استانبول هیچ مشابهتی ندارد، شاید این اشتباه به دلیل برخی واژه‌های مشترک برای افراد به‌وجود آمده است. زن به مثابه زن در قوانین بین‌المللی قرار می‌گیرد اما در ایران سعی شده حقوق زن در بستر خانواده در نظر گرفته شود. درست است که بسیاری از حفره‌هایی که در جامعه داریم با تدابیر پیشگیرانه می‌تواند برطرف شود؛ اما سوال این است که آیا واقعا ضمانت اجرا دارد؟ مشارکت ارگان‌هایی که در لایحه آورده شده است آیا اتفاق خواهد افتاد؟ موضوع دیگر اینکه مشاوری که قرار است در کلانتری مشغول به رسیدگی به امور زنان باشد تا چه حد آموزش صحیح دیده است؟ یکی از مشکلات اصلی ما در کشور آموزش صحیح است، درواقع آموزش داریم اما کارآمد نیست. برای مثال در آموزش‌وپرورش هم درس‌هایی داریم که محتوایی که با مضمون دغدغه‌های ما در این لایحه وجود دارد را ارائه می‌دهد اما آیا فرد تدریس‌کننده در این موضوع توجیه نیست یا مدارس به این دروس توجه لازم را ندارند؟

ولویون تکلیف بر سازمان‌های دولتی بار مالی دارد، و ما نمی‌توانیم در لایحه اسم دانشگاه آزاد که زیرمجموعه سازمان‌های دولتی نیست را بیاوریم زیرا ممکن بود مجلس لایحه را تصویب نکند. در لایحه اولیه تمام موارد خشونت به زنان را آورده بودیم؛ حتی خشونت‌های پنهانی از سمت جامعه یا همسر علیه زنان صورت می‌گیرد، این لایحه نهایی نسبت به مبانی فکری اسلام دقیق بوده و با این حال ضعف این لایحه این است؛ ما مسائلی ضروری را به نمایندگان اطلاع داده بودیم اما تصویب نشد.

پرسش حضار ما در کشور قوانین زیادی داریم، قانونگذار و مجری هم هست اما به‌دلیل تداخل قوانین، گاهی اجرای قوانین با تعویق روبه‌رو شود؛ این مساله را چگونه برطرف می‌کنید؟

ولویون ما تلاش کرده‌ایم لایحه با قوانین مغایر نباشد، در لایحه آورده شده اگر قانون در قوانین دیگر شدیدتر است از آن استفاده خواهد شد، قانون کاهش حبس تعزیری نیز قبلا تصویب شده و ما مجبوریم از آن هم تبعیت کنیم. البته جزای نقدی در کمیسیون هیات وزیران سال گذشته تصویب و رقم آن به‌روز شده و از رقم‌هایی که درحال حاضر در لایحه آورده شده، بیشتر است زیرا ارزش مالی و تورم روی مجازات اثر می‌گذارد. ما مجازات نقدی را ضمانت اجرا قرار داده‌ایم.

پرسش حضار من سال‌هاست در سازمان زندان‌ها مشغول هستم. زنانی که به دلیل ستمی که به آنها شده در خانه‌هایی زندگی می‌کنند که باید مصرف‌کننده و فروشنده مواد مخدر باشند، زنانی که به‌دلیل فقر اقتصادی مجبورند دست به سرقت بزنند. سوال خانم‌های زندانی این است که ما به زندان آمده‌ایم، مجازات شده‌ایم و الان که وقت آزادی ماست ناچاریم به همان خانواده‌ها برگردیم، و حقیقتا باید کجا مراجعه کنیم؟ سوال بعدی این است که همه ما می‌دانیم آمار مردانی که همسران خود را به قتل رسانده‌اند از خانم‌های قاتل بیشتر است؛ چرا وقتی یک خانم به جرم قتل همسر در دادگاه حاضر می‌شود، قاضی از او نمی‌پرسد در سال‌های زندگی مشترک چه رنجی بر تو وارد شده که این اتفاق افتاده و آیا واقعا حق آن خانم اعدام است؟

پرسش حضار مصادیق آسیب چیست؟ آیا مصادیق آسیب مانند ماده ۱۳۲ قانون درباره عسر و حرج بوده که تشخیص آن برعهده قاضی است؟ به همین دلیل آموزش به قضات بسیار مفید خواهد بود، اگر قانون عسر و حرج که یک قاعده فقهی است اجرا نمی‌شود شما چطور ادعا می‌کنید که این لایحه ضمانت اجرا دارد؟

پرسش حضار در این لایحه در رابطه با قوه قضاییه وظایفی شرح داده شده و سوال این است که چقدر قوه به وظیفه‌اش در این حوزه عمل کرده است؟ طبیعتا توسعه دفاتر رسیدگی به امور زنان در سطح استان و شهرستان بسیار واجب است، چرا که برخی خانم‌ها با حقوق خود آشنا نیستند و به همین دلیل وجود این دفاتر لازم است، این دفاتر اگر بوده در مراکز استان‌ها بوده و در شهرستان‌ها جای خالی این دفاتر مشهود است.

پرسش حضار آیا اساسا ما نیاز به وضع قانون داشتیم یا خیر؟ ما به جای ایجاد اصلاحات فکر می‌کنیم باید تولید قانون کنیم، تعدد و تکثر قوانین خود به یک معضل تبدیل شده و بسیاری از قضات از تفاسیر قوانین وضع شده بی‌اطلاعند و کلیات قوانین را می‌دانند؛ در این لایحه به بحث تورم کیفری بر جرم‌زدایی توجه نشده، برای مثال قانون مدنی از سال ۱۳۰۷ تصویب شد و تا به‌حال ثبات داشته است، قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۹۲ تصویب و سال ۱۳۹۹ اصلاحیه داشته و همچنان قرار است اصلاح شود. تعدد قانون باعث می‌شود ما راه را گم کنیم، برای مثال قانون حمایت خانواده داریم، باید بررسی کنیم که چقدر در اجرای قانون موفق بوده‌ایم؟ موضوع بعدی این که ما رویکرد جنسیتی به قانون و مجازات داریم؛ یعنی در اجرا قطع به یقین پاسخگوی دغدغه‌های مقام‌معظم‌رهبری نخواهد بود، به طوری که ماده ۹۴۹ قانون مدنی که در خصوص تعلق ارث به زنان است، در متن قانون ما وجود دارد ولی هیچ دغدغه‌ای برای ما ایجاد نکرده است.

ولویون عرایض شما در باب ایرادات دستگاه قضایی بوده، اما مساله این است که چرا ما این لایحه را مطرح کردیم؟ این لایحه تورم قانون نیست چون هیچ‌گاه اجرایی نشده و در قانون مدنی لحاظ نشده، موضوع این لایحه در باب خانم‌هایی است که مورد آزار و جنایت قرار گرفته‌اند و حق یک مظلوم در خانواده تحت عنوان یک زن یا همسر و مادر از بین رفته است، این نکاتی که شما فرمودید کمبودهایی است که دستگاه قضایی دارد، در کشور دفاتر حمایت از حقوق زنان داریم ولی ضعیف عمل می‌کنند و در این لایحه مطرح‌شده که تقویت شود و ضمانت اجرا داشته باشد، اگر مجلس و شورای نگهبان اجازه بدهند این لایحه تصویب شود بسیاری از نگرانی‌های زنان پاسخ داده می‌شود.

ما تنها به یک گوشه‌ای از مسائلی که در آن ظلم به زنان اتفاق افتاده است، در حوزه‌ای که رهبری فرمودند و مدافع زنان هستند اشاره کردیم. در این لایحه بناست آیین‌نامه و دستور عمل برای تمام ارگان‌های ذی‌ربط ابلاغ شود.

برای مثال باید پزشکی قانونی الزام شود که در ابتدا خانمی که دچار مشکل است را معاینه کند بعد اگر بضاعت مالی داشت هزینه را دریافت کنیم. البته مجلس هم از آنجایی که احتمال می‌داد اگر این لایحه گسترده باشد از پس آن برنیاید یک‌سری محدودیت‌ها را اعمال کرده است. تکریم و صیانت زنان اقدامی معنوی است، اما می‌خواهیم با استفاده از ساختار قانونی از بی‌احترامی به زنان جلوگیری کنیم تا به مرور به امری جاافتاده در جامعه برسیم.

پرسش حضار من پیشگیری را مهم‌تر از مجازات می‌دانم و این مساله باید در نظام آموزش‌وپرورش کشور پیگیری شود و بعد به بحث مجازات بپردازیم. مطرح می‌شود که در مساجد را باز بگذارید، آیا نباید خانم‌هایی با اجازه همسر در مساجد حضور داشته باشند و به زنان بی‌سرپرست رسیدگی کنند؟ ارزش‌های جامعه زود به زود تغییر نمی‌کند؛ اجازه بدهید جامعه و مخصوصا زنان توانمند شوند و دولت نگاه نظارتی به این برنامه داشته باشد؛ یعنی نیاز است سازمان‌های مردم‌نهاد وجود داشته باشد.

پرسش حضار یکی از نکاتی که باید مورد توجه قرار بگیرد آزمایشات پیش از ازدواج است که خلأ بررسی افراد از نظر روانشناسی بسیار احساس می‌شود، این اقدام باعث پایداری روابط و ازدواج زوجین خواهد شد.

پرسش حضار این لایحه تا چه اندازه زنان شاغلی را که در اداره یا سازمان‌ها آسیب می‌بینند در برمی‌گیرد و می‌تواند تاثیرگذار باشد، چرا مجلس به مشکلات زنان شاغل رسیدگی نمی‌کند؛ درحالی که خلأ تسهیلات و امنیت شغلی خانم کاملا مشهود است؟

ولویون در این لایحه مسائل مربوط به خانم‌هایی که در محل کار آسیب می‌بینند ذکر شده اما اینکه قوانین سازمان‌ها باید به چه صورت باشد، لحاظ نشده است. در بند اول این لایحه آمده همه افراد جامعه ملزم هستند به تمام خانم‌هایی که در این مملکت زندگی می‌کنند حتی یک زن مجرم یا فردی که تابعیت ایران دارد احترام بگذارند. این لایحه جهت رسیدگی به هرگونه سوءرفتار در مورد مالکیت، اقتصاد، ازدواج و... زنان تنظیم شده است.

پرسش حضار من نسبت به صحبت‌های شما نقدی دارم در رابطه با اینکه پاسخ‌های شما تا به الان نسبت به افرادی بود که نگاه مذهبی به جایگاه زن دارند و احساس می‌کنم افرادی که نگاه سنتی و مذهبی به زنان ندارند مغفول مانده‌اند، یکی از مسائلی که مطرح شد مربوط به سقط جنین است، فردی که خانمی را تحریک به سقط جنین کند مجرم است، اما اگر زنی تصمیم به سقط جنین داشته باشد هیچ حمایت قانونی ندارد یا اگر فردی او را مجبور به سقط جنین کند هیچ زمینه مجازاتی برایش نیست. آیا یک زن نمی‌تواند برای بدن و زندگی خودش تصمیم بگیرد؟

پرسش حضار همان‌طور که گفته شد لایحه یک لایحه فرابخشی است و ارگان‌ها و سازمان‌های زیادی تحت تاثیر هستند؛ اما آیا در این لایحه در عملکرد ارگان‌ها، جایگاهی برای جامعه‌شناس یا دانشجویان این رشته به‌عنوان یک کنشگر تخصصی در نظر گرفته شده است یا خیر؟ با توجه به اینکه ۱۲ سال تصویب لایحه زمان برده، نشان می‌دهد طیف مخالف این لایحه قدرتمندتر بوده است، چقدر باید امیدوار بود که این افراد در اجرا مخالفت‌های بیشتری نداشته باشند و این لایحه با قدرت انجام شود؟ و سوال بعدی این است که آیا مجازات‌ها با خشونتی که علیه زن رخ می‌دهد متناسب است یا خیر؟

طرح تشکیل مراکز مشاوره در کنار دادگاه‌ها بعد از ۷ سال اجرایی نشده است

ولویون ما در ابتدا تکالیف را بر دوش سازمان‌ها و نهادها قرار داده‌ایم، ما می‌خواهیم این لایحه تصویب شود تا اقداماتی که انجام نشده و هیچ سازمانی پاسخگو نیست پیگیری شود، برای مثال مدت‌هاست دفتر حمایت از زنان در قوه قضائیه مستقر شده اما هیچ فعالیت قابل قبولی از آن دیده نمی‌شود و نمی‌تواند پاسخگوی مشکلات باشد. پس از تصویب این لایحه قوه قضائیه باید تکالیفی که تعیین شده را توسعه دهد. ما تمایل داریم که قشر نخبه کشور از این لایحه حمایت کنند.

در امر قانون‌نویسی نیازی نیست به ریز موضوعات پرداخته شود قانون نیاز به هدف دارد که هدف از این لایحه حمایت از زنان، مجازات مجرمان این مساله، بازدارندگی و افزایش آگاهی مردم است تا این گونه نهاد خانواده با آرامش زن حفظ شود.

در رابطه با سقط جنین باید به قانون سقط‌درمانی رجوع کنیم، آمار سقط‌درمانی کاملا مشخص است، برای مثال خانمی که بیمار است و درگیر مسائل پزشکی است با استفاده از این قانون می‌تواند اقدام مورد نظر را انجام دهد اما در قانون جوانی جمعیت به دلیل فراوانی سقط جنین غیرقانونی و مسائل روابط نامشروع محدودیت‌هایی اعمال شده است. ایرادی که برخی حقوقدانان به این لایحه وارد کرده‌اند این است که مجازات را بسیار آسان در نظر گرفته‌اید. پاسخ ما این است که لایحه نباید باعث تعارض با خانواده شود، بازدارندگی باید اولویت ما باشد.

شورای نگهبان مجازات‌ها را با موازین اسلام و قانون اساسی تطبیق داده و بعد درصورت تایید تصویب خواهد کرد. عمده مطالب این لایحه مربوط به حمایت از زنان و تکالیف سازمان‌هاست و نهایتا در سه ماده مجازات‌ها را ثبت کرده‌ایم. همچنین نماینده سازمان‌ها موافقت خود را با این لایحه اعلام کرده‌اند. ما تجربه قانونگذاری در حوزه زنان را داریم، برای مثال بخش مراکز مشاوره در کنار دادگاه‌ها را که تصویب کردیم ۷ سال گذشت اما این مراکز تاسیس نشد. تمام نقاط ضعفی که در قانون‌های دیگر با محوریت زنان است را در این لایحه برطرف کرده‌ایم.